

WILLELMI NORMANNIÆ DUCIS

POSTMODUM ANGLIÆ REGIS

CONCIO AD EXERCITUM SUUM ANTE PRÆLIUM.

(Henric. HUNTENDON, lib. VI, pag. 210, in *Rer. Angl. Script.*)

Vos alloquor, Normanni, gentium fortissimi, non quasi vestræ probitatis incertus, non quasi de victoria non securus; quæ nunquam casu aliquo vel impedimento a vobis evadere potuit. Quod si semel non vincere potuissetis, exhortandi forsitan essetis, ut probitas vestra præradiaret. Quod autem nativum vobis est, et quasi necessarium, qua indiget exhortatione? O mortalium validissimi, quid potuit rex Francorum bellis proficere cum omni gente quæ sunt a Lotaringia usque ad Hispaniam contra Hasting antecessorem nostrum? Qui quantum voluit Franciæ sibi acquisivit; quantum voluit regi permisit; dum placuit, tenuit; dum satiatus est, ad majora anhelans, reliquit. Nonne Rou pater meus, dux primus et auctor nostræ gentis cum patribus nostris regem Francorum Parisius in medio regni sui bello vicit? nec Francorum rex potuit sperare salutem, nisi et filiam suam, et terram quæ ex vobis Normannia vocatur, supplex obtulisset? Nonne patres vestri regem Francorum in Rothomago ceperunt, et tenuerunt donec Richardo puero duci vestro Normanniam reddidit, eo pacto quod, in omni collocatione regis Franciæ et ducis Normanniæ, gladio dux accingeretur, regem vero nec gladium nec etiam cultellum ferre liceret? Hanc æternam sanctionem patres vestri regi magno cogentes statuerunt. Nonne idem dux patres vestros usque ad Mirmandam juxta Alpes adduxit, et urbis ducem, generum scilicet suum, sponsæ suæ prælians parere coegit? Et ne parum sit vobis homines vicisse, vicit et ipse diabolum corporaliter collectans, et prosternens, ligansque manus ejus post terga confusumque victor Anglorum reliquit? Sed quid prisca narro? Nonne vobis congregientibus in eo tempore apud Mortemer, Franci præcipites præposuere fugam bellis, calcaria telis? Vos autem, Radulfo summo duce Francorum interfecto, fama spoliisque potiti, naturale bonum solita necessitate tenuistis. Eia procedat aliquis Anglorum, quos centies antecessores nostri, et Daci et Norwagences bellis vicerunt: demonstratque gentem Rou ex ejus tempore usque nunc semel militiæ naufragia perpessum esse, et ego victus abscedo? Nonne igitur pudori vobis est gentem vinci solitam, gentem belli cassam, gentem nec etiam sagittas habentem, contra vos, o fortissimi, quasi bello ordinatam procedere? Nonne vobis pudet regem Heraldum contra me in præsentia vestri perjurum faciem suam vobis ostendere ausum fuisse? Mihi tamen stupori est quod eos qui parentes vestros cum Alfredo cognato meo prodicione nefanda excapitayerunt oculis vestris vidistis, et eorum capita adhuc humeris eorum supersunt. Erigite vexilla, viri: nec sit iræ promeritiæ modus vel modestia. Ab Oriente ad Occidentem videatur fulmen gloriæ vestræ, audiatur tonitruum impetus vestri, vindicetque generosissimi sanguinis.

Nunc dum peroraverat dux Willelmus, omnes ira accensi ultra quam credi potest, secundum acies suas impetu ineffabili provolabant in hostem, ducemque jam sibi soli loquentem relinquebant.

WILLELMI CONQUESTORIS

DIPLOMATA.

I.

Pro ecclesia S. Andreæ Rossensi.
(*Monasticon Angl'ic.* I, 29.)

WILLELMUS rex Anglorum, Walterio vicecomiti et omnibus baronibus suis, Francigenis et Anglis de comitatu de Glocestre salutem.

Sciatis me dedisse ecclesiæ Sancti Andreæ de Rovecestra et episcopo Gundulfo, marperium Estona,

quod fuit Godæ comitissæ, et quidquid ad illud pertinet, ita solidum et liberum et quietum sicut ipsa comitissa habuit illud unquam melius, et sicut ego ipse etiam illud habui in meo dominio, cum omnibus consuetudinibus quæ anglice nominantur Soca et Saca, Toln et Team et Infangenetheof. Et hoc facio pro anima patris mei et matris meæ et pro anima mea. Testimonio Walcelini episcopi Winto-

niensis, et Roberti episcopi Lincolnensis, et Willelmi cancellarii, et Ranulphi capellani, et Eudonis dapiferi, et Rogerii Bigot, et Hugonis de Evermu-

II.

*Pro eadem ecclesia.**(Ibid.)*

WILLELMUS Dei gratia rex Anglorum, fidelibus suis Francigenis et Anglis salutem.

Sciatis me concessisse eam donationem quam Haimo dapifer meus fecit ecclesie Sancti Andreae Rossensis civitatis, de ecclesia que est in Tarentford manerio meo; et filii ipsius Haimonis Robertus et Haimo, me presentate, concesserunt eandem patris sui donationem. Testes Robertus comes Mellent, Robertus comes de Meritolio, et alii multi.

III.

*Pro eadem ecclesia.**(Ibid.)*

WILLELMUS rex Anglorum, episcopo de Suthfolca et vicecomiti et aliis baronibus suis Francigenis et Anglis salutem

Sciatis me concessisse et confirmasse donum Rogerii Bigot quod dedit ecclesie Sancti Andreae Rovecestra, scilicet ecclesiam Sancti Felicis de Waletuna, cum decimis et omnibus aliis rebus que ad illam pertinent. Testimonio Eudonis dapiferi Apud Wintoniam.

IV.

*Pro eadem ecclesia.**(Monasticon Anglic. I, 29.)*

WILLELMUS rex Anglorum episcopo de Suthsexa et vicecomiti et ceteris baronibus suis Francigenis et Anglis salutem.

Sciatis me concessisse et confirmasse donum Gisleberti de Tonebrige, quod dedit ecclesie Sancti Andreae Rovecestra; scilicet ecclesiam de Rethravelda et quidquid ad illam pertinet, sive in decimis sive in venationibus, vel in aliis quibuslibet rebus. Testimonio Rogerii Bigot et Haimonis vicecomitis. Apud Wintoniam.

V.

*Pro libertate Meldunensis cœnobii.**(Ibid., pag. 52.)*

Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, illoque regente ac dominante omnibus elementis, qui etiam incomparabili pietate et magna majestate omnia sustentat, cunctaque prout vult sive visibiles, sive invisibiles, pulchro moderamine disponit atque dispensat. Quapropter ego Willelmus, Deo disponente, rex Anglorum, cæterarumque gentium circumquaque persistentium, rector ac dux Northmannorum, rogatus a fidelissima conjuge mea Mathilde regina et multis episcopis et baronibus meis, concessi Warino abbati Meldunensis cœnobii, ejusque successoribus, eandem donationem terrarum atque possessionum, quam omnes prædecessores mei huic ecclesie providerunt et tribuerunt. Et quoniam eadem ecclesia in honore Dei genitricis et perpetue virginis Mariæ fundata esse dignoscitur,

atque sanctissimi Aldhelmi corpus ibidem requiescit, et multorum sanctorum reliquie, maxime patroni nostri et præsulis Rothomagensis; dono et concedo huic ecclesie perpetuam libertatem et eandem scilicet quam donavit rex Edwardus. Hæc est, ut sit libera et quieta de Schiris et Huudredis et placitis et querelis et omnibus Geldis et consuetudinibus.

Concedo etiam ei Sacam et Socam et Tol et Tam et Infangenethes, Donbriche, Damlokene, Forestal. Si quis autem, quod absit! a diabolico inflatus spiritu, hoc meum regale donum infringere tentaverit, sciat se procul dubio ante districti tribunal Judicis titubantem tremebundumque turba archangeli perstreptente, anathematizatum, nisi prius digna satisfactione emendare voluerit. Quicumque servaverit,

regnare cum Domino Jesu Christo mereatur in gloria paradisi. Facta est hujus donationis chartula anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1081, indictione iv, anno regni Willelmi regis fortissimi xv. His testibus subscriptis: Ego Willelmus rex Anglorum hoc donum confirmavi. Ego Mathildis regina signavi. Ego Lanfrancus archiepiscopus. Ego Olo episcopus Bajocensis subscripsi. Ego Osmundus Sarisbirensis episcopus. Ego Remigijs episcopus Lincolnensis. Ego Gosfredus Constantiensis episcopus. Ego Walthelmus Wintoniensis episcopus. Ego Walterus Eveshamii abbas. Ego Robertus comes subscr. Ego Henricus regis filius. Ego Halamius comes subscr. Ego Baldwinus vicecomes. Ego Robertus Dantesca. Actum Lundonias assistente Warino abbate.

VI.

*Pro eodem monasterio.**(Ibid., pag. 53.)*

Omnibus orthodoxis notum esse, remota omni ambiguitate, cognosco puro corde bona facientes æterna præmia recepturos. Quare ego Mathildis Dei gratia regina et legalis conjux Willielmi, Anglorum strenuissimi regis, cæterarumque gentium circumquaque persistentium præpotentis rectoris ac Northmannorum nobilissimi ducis, eodem præclarissimo viro volente et sincero corde consentiente, atque reverendo Warino abbate hoc postulante, dedi sanctæ Dei genitrici Mariæ integerrimæ virgini, sanctoque Aldhelmo in Meldunensi monasterio, quamdam terram Gersdunam nomine, uti habebam propriam, cum omnibus sibi accidentibus hæreditario jure in perpetuo habendam, ad voluntatem monachorum in opere Dei ibi assistentium, atque ante divinæ conspectum clementiæ preces fundentium pro meorum remissione peccatorum et filiorum. Illa autem terra trium hidarum mensuram continet, et supradicti monasterii terris undique circumvallatur. Hanc vero donationem gratulanter feci, imperante summo atque inestimabili Domino nostro Jesu Christo, ineffabilis incarnationis anno 1081, indictione iv, regnante serenissimo rege Willielmo 15 anno, in mense Februario.

VII.

Confirmatio privilegii Edwardi regis pro ecclesia Petrobουργensi.

(*Monasticon Anglic.* I, pag. 68.)

Ego WILLELMUS, Dei beneficio rex Anglorum, potente abbate Brand, istud privilegium in omnibus laudo et confirmo sicut suprascripti reges ante me, similiter etiam terras fratrum vel propinquorum suorum quas habebant sub rege Edwardo hæreditarias et liberas, hoc est, Scotera, Scotuna, Malmestun, Raganaldethorp, Melsingiam, Cletham, Bibaldestopa, Thalcote, Mulcham, cum omnibus adjacentibus, ego concedo monasterio suo et ejusdem loci patrono beato Petro apostolo in perpetuum, liberas et quietas cum omnibus consuetudinibus quæ appellantur Anglice Saca et Socna, quatenus jugiter sint propriæ et dominicæ infirmas et quaslibet necessitates ibidem Deo servientium. Hæc ergo nemo hæredum vel successorum meorum temerare audeat, ne excommunicationis gladio intreat et pro hæreditate Ecclesiæ infernum possideat. Huic testes adfuerunt Aldradus, Eboracensis archiepiscopus; Wilwimus, Lincolnensis episcopus; Merleisuein vicecomes. Ulf, filius Topi; Willelmus comes, Willelmus Maleit, Ingelvus presbyter.

VIII.

Pro cænobio Bathoniensi in agro Somersetensi.

(*Ibid.*, pag. 185.)

WILLELMUS, rex Anglorum, O., episcopo Saresburiensi, et L., abbati Glastoniensi, et A. viceromiti, omnibusque baronibus Francigenis et Anglis de Sumerseta et de Wiltunscire salutem.

Sciat is me dedisse Deo et sancto Petro in Bathonia et Joanni episcopo totam civitatem Bathoniæ in elemosynam et ad augmentationem pontificalis sedis suæ et omnibus successoribus suis, pro remedio animæ patris mei matrisque meæ et mei ipsius et antecessorum et successorum meorum; dedi, inquam, ei ita libere et honorifice cum omnibus appenditiis, quidquid ego ibi habui, vel pater meus, dum melius habuimus, cum omnibus consuetudinibus extra et intra, ut liberalius habeo civitatem in tota Anglia, cum moneta, cum thloneo, tam in campis quam in silvis, tam in foro quam in pratis et in terris, ut cum maximo honore ibi pontificalem suam habeat sedem. Et de hoc propalantur testes, Walkelinus, Wintoniensis episcopus; Robertus, Lincolnensis episcopus; Robertus, comes de Mellent; Henricus, comes de Warmic; Robertus, filius Hamonis; Eudo dapifer, Ivo dapifer, Robertus, filius Gerald; Robertus dispensator, Willel. de Carokela.

IX.

Pro ecclesia S. Mariæ Stowensi.

(*Ibid.*, I, 263.)

WILLELMUS, rex Anglorum, episcopis et omnibus fidelibus suis per Angliam salutem.

Sciat is me confirmasse donationem quæ Leofricus comes et Godiva sua conjux ecclesiæ sanctæ Mariæ Stowensi dederunt, scilicet Nuwercham et Flabur-

PATROL. CXLIX.

A cham ac Wellemapentac cum appendiciis suis. Præterea concedo prædictæ ecclesiæ, deprecatione Remigii episcopi, Egneshamensem ecclesiam cum terris quas modo possidet, tali pacto ut ibi abbas per meum consilium ordinetur, qui res ecclesiarum semper tractet, abbatia autem in meo dominio maneat sicut cæteræ per Angliam. Et ne quis ulla occasione querelam adversus ipsam abbatiam habeat, concedo pro commutatione altaris de Stom et quatuor carucarum terræ quæ pertinent ad episcopum, episcopis Lincolnæ, Statforde prædium bonum. Et hoc facio consilio et testamento L. archiepiscopi. Testes E. vicecomes et R. de Osli.

X.

Ad homines abbatie de la Stou.

(*Ibid.*, pag. 263.)

WILLELMUS, rex Angliæ, hominibus abbatie de la Stou salutem.

Præcipio vobis omnibus ut ita sitis obedientes domino vestro Columbano abbati, sicut fuistis Remigio episcopo in omnibus rebus. Teste Richardo de Curci.

XI.

De excambio Sanctæ Mariæ de Stome.

(*Ibid.*, pag. 265.)

WILLELMUS, rex Anglorum, R. Linc. episcopo salutem.

Præcipio ut Columbanum abbatem pacifice et honorifice teneas et plene facias ei habere excambium suum pro omnibus terris quas habebat apud le Stou, ita ut nihil inde desit; quin habeat totum ad valens sicut habebat illuc. Et vide ne inde amplius audiam clamorem, quia aliter non consensi te facere mutationem loci. T. W. cancellario apud Ou.

XII.

Charta Ivoni Taleboys concessa.

(*Ibid.*, pag. 307.)

WILLELMUS, rex Anglorum, R. Lincolnensi episcopo et omnibus baronibus et fidelibus suis salutem.

Sciat is omnes quod ego concedo quod Ivo Taleboys manerium, quod vocatur Spaldings, donet sancto Nicolao, de civitate Andegavensi, ita scilicet quod Ecclesia quæ in eodem manerio est et servitores ejus, manerium habeant, cum omnibus appendiciis suis, cum Saca et Soca et Tol et Theam et Infangthef et omnibus aliis consuetudinibus, sicut aliquis antecessorum suorum melius illud habuerit, ita tamen ut habeant, post obitum ipsius Ivonis, vel ante obitum suum si ipse Ivo voluerit. Testibus W. episcopo Dunelmensi, Roberto filio Hamonis, Willelmo cancellario, Eudone dapifero et Rogeo Bigato apud Hom.

XIII.

Pro cænobio S. Edmundi in agro Suffolciensi.

(*Ibid.*, I, 288.)

WILLELMUS rex Anglorum, princeps Northmannorum atque Cenomannensium, archiepiscopis,

episcopis, abbatibus, comitibus et cæteris suis A
fidelibus.

Quoniam nos ad regni fastigia Dei miseratione
profectos esse credimus, oportet ut de prospera
stabilitate plebis nobis subjectæ, et maxime eorum
qui in Domini servitio die ac nocte desudant, vigi-
lare curemus. Igitur notum facimus fidelibus regni
nostri præsentibus et futuris, quod Arfastus episco-
pus ecclesiam beati Edmundi, in qua ipse venera-
bilis rex et martyr incorrupto corpore diem expectat
beatæ resurrectionis, suam episcopalem debere esse
sedem, nobis et multis aliis referebat. Unde inter
Baldwinum abbatem prædictæ ecclesiæ et ipsum
episcopum per multum temporis facta quam maxima
altercatione, concilio archiepiscoporum, episcopo-
rum et aliorum multorum nobis fidelium, ut utro-
rumque super his ratio in nostra discuteretur curia
dignum censuimus. Qui dum die statuto coram
adessent, episcopus suum satis facunde fecit cla-
morem, sed scriptis et testimoniis omnimodo va-
cuum. Abbas vero e contra quomodo Canutus rex
a prædicta ecclesia cum communi consilio archiepi-
scoporum, episcoporum et optimatum suorum,
presbyteros qui inibi inordinate vivebant eiecerit et
monachos posuerit. Quodque postmodum ipsam
ecclesiam Ailnodus archiepiscopus Cantuariensis
jussu prælibati regis dedicaverit, atque primum
abbatem loci illius episcopus Lundoniensis, secun-
dum episcopus Wintoniensis, ipsum etiam Baldwi-
num qui tertius est abbas, archiepiscopus Cantua-
riensis sacraverit.

Et quia per 53 annos, sine alicujus jam dicti
Arfasti antecessoris contradictione, monachi præ-
dicti loci a quibus voluerint episcopis ordines
susceperint, ex ordine luculenter enarravit. Osten-
dit denique et præcepta, videlicet Canuti regis
atque gloriosissimi regis Edwardi, in quibus ab
omni dominatione omnium episcoporum comitatus
illius funditus sæpeditam ecclesiam liberam per-
petualiter ipsi reges esse concesserunt. Quod
Cantuariensis archiepiscopus Lanfrancus et Thomas
Eboracensis archiepiscopus et Odo Bajocensis epi-
scopus frater meus et comes Cantix et plerique alii
episcopi, Robertusque filius meus atque cæteri prin-
cipes regni nostri qui aderant audientes, censuerunt
D tanti loci tantam auctoritatem inviolatam usque in fi-
nem sæculi debere permanere. Quorum irrefutabili ju-
dicio, prout dignum fuit, assensi et consensum præbeo.

Placuit etiam nobis, consilio archiepiscoporum,
episcoporum, comitum, aliorumque multorum nobis
fidelium atque digna petitione Baldwini abbatis, qui
nostram humiliter requisivit serenitatem, antecesso-
rum nostrorum Anglorum regum, scilicet Edmundi,
Canuti, Hardecanutis atque illustris Edwardi, cujus
miseratione Domini, genere et dono in regno suus

(12) De fundatione hujus cœnobii hæc apud Le-
landum leguntur, Collectan. vol. III, fol. 73: « Anno
1067 Willelmus rex, exultans de victoria super
Saxones obtenta, abbatiam de Bello construxit et

et hæredes, præcepta quæ jam sæpe nominatæ ecclesiæ
contulerunt, nostro roborare præcepto, ex hoc ut
ab Arfasti episcopi, omniumque sibi per tempora
succedentium episcoporum dominatione ipsa ecclesia
et villa in qua sita est eadem ecclesia sit libera. Et ut
hæc auctoritas nostris et futuris temporibus circa ip-
sum sanctum locum perenniter firma et inviolata per-
maneat, manus nostræ subscriptione cartam hanc de-
crevimus roborare et sigilli nostri impressione firmare:

† Ego Willelmus Dei gratia Anglorum rex hoc
præceptum jussi scribere et scriptum cum signo
Dominicæ crucis confirmando impressi. † Ego
Mathildis regina corroboravi. † Ego Lanfrancus
Cantuariensis archiepiscopus confirmavi. † Ego
Thomas archiepiscopus Eboracensis roboravi. † Ego
Odo Bajocensis episcopus assensum dedi. † Ego
Gosfridus Constantiensis episcopus consignavi.
† Ego Hugo Lundoniensis episcopus consensi. † Ego
Walquelinus Wintoniensis episcopus conclusi. † Ego
Wlstanus Wigornensis episcopus assensum præbui.
† Ego Remigius Lindisfarnensis episcopus non reuui.
† Ego Stigandus Bathoniensis episcopus affirmavi.
† Ego Osbertus Exoniensis episcopus assensum
dedi. † Ego Petrus Cestrensis episcopus consensi.
† Ego Arfastus Theodfordensis episcopus collau-
davi. † Ego Gundulfus Rofensis episcopus laudavi.
† Ego Osmundus Scaruberiensis episcopus robo-
ravi. † Ego Robertus Herefordensis episcopus con-
sensi. † Ego Robertus regis filius assensum dedi.
† Ego Willelmus filius regis collaudavi. † Ego
Henricus filius regis confirmavi. † Ego Mauricius
regis cancellarius relegi et sigillavi. † Ego Bernar-
dus capellanus regis. † Ego Scollandus sancti
Augustini abbas. † Ego Wlswoldus Certesiensis
abbas. † Ego Vitalis abbas de Westmonasterio.
† Ego Ægelnothus Glastoniensis abbas. † Ego
Ægelwius Eoweshamensis abbas. † Ego Ægelsius
Romesiensis abbas. † Ego Tuoldus Burgensis
abbas. † Ego Rogerius comes de Montegumerici.
† Ego Hugo comes Cestrensis. † Ego Alanus comes
orientalium Anglorum. † Ego Albericus comes
Northanhymbrorum. † Ego Robertus de Belomonte.
† Ego Hugo de Monteforti. † Ego Richardus Gisle-
berti comitis filius consignavi. † Ego Baldwinus
frater ejus. † Ego Henricus de Ferrariis. Ego Hugo
de Grentemaisnilo. † Ego Walterius Giffardus.

Data pridie Kalendas Junii anno xv regnante
Willelmo rege gloriosissimo, ab incarnatione autem
Domini 1081, indictione iv. Actum apud Wintoniam
in palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen.

XIV.

Pro cœnobio de Bello in agro Sussexiensi (12).
(*Monasticon Anglic. I, 317*).

In nomine sanctæ et individux Trinitatis, ego
WILLELMUS Dei gratia rex Anglorum notum ficio

monachos instituit ut pro occisis in bello ab ipsis in-
perpetuum hostiæ salutis Deo redderentur. »

VERSUS DE CŒNOBIO DE BELLO.

Anglorum regnum bello Bastard superavit

omnibus tam posteris quam presentibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, baronibus, et omnibus fidelibus Francis et Anglis: quod cum in Angliam venissem et in finibus Hastingsi cum exercitu applicuissem contra hostes meos qui mihi regnum Angliæ injuste conabantur auferre, in prociectu belli jam armatus coram baronibus et militibus meis cum favore omnium, ad eorum corda roboranda votum feci, ecclesiam quamdam ad honorem Dei construere pro communi salute, si per Dei gratiam obtinere possumus victoriam. Quam cum essemus adepti, votum Deo solvens, in honorem sanctæ Trinitatis et beati Martini confessoris Christi, ecclesiam construxi pro salute animæ meæ et antecessoris mei regis Edwardi et uxoris meæ Mathildis reginæ et successorum meorum in regno et pro salute omnium quorum labore et auxilio regnum obtinui, et illorum maxime qui in ipso bello occubuerunt. Et quia in hoc loco ubi sic constructa est ecclesia Deus mihi victoriam præstitit in bello, ob victoriæ memoriam ipsum locum Bellum appellari volui.

Huic igitur ecclesiæ Sancti Martini de Bello hanc in primis dignitatem regali auctoritate concedo, ut habeat curiam suam per omnia et regiam libertatem et consuetudinem tractandi de suis rebus vel negotiis, et justitiam per se tenendam. Sitque libera et quieta in perpetuum ab omni subjectione episcoporum et quarumlibet personarum dominatione, sicut ecclesia Christi Cantuariæ. Et si quis latro, vel homicida vel aliquo crimine reus, timore mortis fugiens, ad hanc ecclesiam pervenerit, in nullo ledatur, sed liber omnino dimittatur, abbati vero ipsius ecclesiæ liceat ubique latronem vel furem de suspendio liberare, si forte supervenerit. Concedo etiam eidem ecclesiæ leucam circumquaque adjacentem liberam et quietam ab omni Geldo et Scoto et Hidagiis et Denegeldis et opere pontium et castellarum et parcorum et clausuris et exercitibus et omnibus auxiliis et placitis et querelis et scyris et hundredis, cum saca, soca et toll et theam et infangenetheof et marpeni et lestagiis et mamfoene et forestall et blovemite et chylldmite et latrocinio et liberam ab omni consuetudine terrenæ servitutis et ab omni exactione episcoporum.

Huic iterum ecclesiæ Sancti Martini de Bello do regale manerium quod vocatur Wi cum omnibus appendiciis suis, ex mea dominica corona cum omnibus libertatibus et regalibus consuetudinibus, ita liberum et quietum sicut liberius et quietius tenui, vel ut rex dare potui, scilicet ab omni Geldo et Scoto et Hidagiis et Denegeldis et opere pontium et castellarum et clausuris parcorum et exercitibus et omnibus auxiliis et placitis et querelis et scyris et hundredis, cum saca et soca et toll et theam et

infangenetheof et Warpeni et Lestagiis et hamloce et forstall et blodemite et childmite et latrocinio si acciderit. Similiter do duos denarios de omnibus forisfacturis et placitis omnium hundredorum quæ pertinent ad summonitionem de Wi. In Dengemaris vero, quod est unum membrum de Wi, concedo eidem ecclesiæ omnes maritimas consuetudines quas illic habui cum omni Werek; et si piscis qui craspeile vocatur, illic advenerit, abbatis et monachorum sit totus. Si vero intra terminos de Blachemale et Horlemede et Bradelle usque Withburne appulerit, duas partes ejusdem piscis et linguam habeat ecclesia, sicut ego semper habui.

Do etiam eidem ecclesiæ hæc maneria Alsistonæ, Lymenesfeld, Hom, Grammarcis, Briswallintona cum omnibus appendiciis suis, libera et quieta, cum supradictis libertatibus et regalibus consuetudinibus. Si infra leucam vel in maneriis ecclesiæ niurdse evenerit, vel thesaurus inventus fuerit, abbatis et monachorum sit utrumque; warennam propriam in ipsa leuca habeat ecclesia et in omnibus suis maneriis. Do etiam eidem ecclesiæ Sancti Martini ecclesiam de Radingis, et ecclesiam de Culintuna, et ecclesiam sancti Olavi de Exonia, cum terris et decimis et omnibus ad eas pertinentibus; et si aliquis ex baronibus meis, vel hominibus, aliquid de suo eidem ecclesiæ, in elemosynam dederit, easdem libertates quas concessi rebus quas ego eidem ecclesiæ dedi eis concedo et presenti scripto ut supra dicta, regali auctoritate confirmo.

Willel † mus rex. Lanfr † ancus archiepiscopus Cantuar. Tho † mas archiepiscopus Eborum. Mauricius † episcopus London. Walkelinus † episcopus Winton. Osbernus † episcopus Exon. Gundulphus † episcopus Roff. Hugo † comes Cestriæ. Rogerus † comes de Montgomeri. Willelmus † comes de War. Willelmus † filius Osborni. Willelmus † de Bsai. Bernardus † de Novomercato.

XV.

Pro eodem cœnobio.

(*Monasticon Anglic.* I, pag. 317.)

WILLELMUS, Dei gratia rex Anglorum, LANFRANCO archiepiscopo Cantuariensi, STIGANDO episcopo Cestrensi omnibusque successoribus suis regnum Angliæ obtinentibus et cunctis fidelibus salutem.

Notum vobis facio quod locum victoriæ meæ, sicut Deo juvante mihi conquisi et rex liberum possedi, ita illum liberum et ab omni exactione omnium hominum quietum obtuli Deo, ibidemque ecclesiam in honorem sancti Martini quam de Bello appellari volui, eo quod mihi Deus in eodem loco tantam victoriam attribuit, ut de adversariis meis mihi injuste resistentibus triumpharem, regnumque mihi debitum et successoribus meis jure

*Atque monasterium disponere rex properavit.
Jejunans, orans, cupiens de sobole scire,
Divinum mox responsum mercebatur audire.
Quod pedibus fiet Ecclesia de Battile longa,*

*Tot annos tua posteritas durabit in Anglia.
Quum licet Ecclesiam prolongare vcluerunt
Trecentos pedes excedere non potuerunt.*

hæreditario perpetualiter possidendum acquirerem. Votum itaque quod Deo et sancto Martino voti implere festinans, idem monasterium monachicæ religioni dedicans, ex ordine et religione Majoris monasterii fundavi et inde primum abbatem Gausbertum ad hoc tantum ut religionis ibi normam fundaret, constitui; ita tamen ut libera et quietâ, in perpetuum ab omni subjectione et dominatione et querela Majoris monasterii et aliarum personarum exactione permaneat, sicut ecclesia Christi Cantuariensis et sicut mea dominica capella et signum Anglicæ coronæ per quam ego regno et successores mei reges regnum Angliæ debent obtinere.

Statuimus itaque, tam ecclesiasticæ quam et regis prospectu potestatis, ut, decedente abbate de Bello, omnis possessio monasterii, ubicunque fuerit, libera et integra, cum omni jure et consuetudine sua remaneat in manu et dispositione prioris et monachorum capituli de Bello. Hoc autem ideo statuimus statutumque perpetuo servandum confirmamus, quia abbas de Bello proprios redditus non habet, sed communes cum fratribus. Qui igitur, Deo annuente, canonica fratrum electione, abbas substitutus fuerit, ibidem absque venalitate omni benedicatur sicut primum abbatem Gausbertum in eodem monasterio de Bello Stigandus episcopus Cicestrensis benedixit. Abbas itaque de Bello non cum suis sæcularibus consanguineis, seu quibuslibet aliis, eleemosynas monasterii male utendo disperdat, sed pauperibus et peregrinis et hospitibus suscipiendis, sed fraternam curam gerat; terras censuales non ad feudum donet, nec milites, nisi in sacra veste Christi faciat, nec de possessionibus ecclesiæ quisquam teneat aliquid feudaliter absolutum, sed ad censum annum et servitium abbati et monachis debitum. In abbatis de Bello et monachorum domo et possessione nullus intus vel extra, per hæreditatem officium teneat; sed in arbitrio abbatis et monachorum consistat de transmutandis præpositis, seu quibuslibet aliis officariis.

Hanc igitur monasterio libertatis meæ de Bello et omnibus ad ipsum pertinentibus in perpetuum dono et confirmo liberam immunitatem et immunem libertatem. Quam etiam pro signo coronæ regni nostri regibus post me in Anglia regnaturis, causam Dei commendo servandam ut eis Deus conservet æternam. Teste Petro episcopo Cestriæ, Herinano episcopo Sarisbericæ, Wilhelmo comite Warenæ, Bernardo de Novomercato et Gausberto nunc ejusdem loci abbate, cum monachis suis qui ad hanc chartam faciendam præsentibus fuerunt apud Winton.

XVI.

Charta fundationis Armethwaytensis canobii in comitatu Cumbriæ.

(*Monasticon Anglic. I, pag. 324.*)

WILLELMUS, Dei gratia rex Anglorum et dux Nor-

mannorum, omnibus suis Christi fidelibus præsentibus litteras inspecturis salutem

Sciatis quod nos ex mero motu nostro et intuitu charitatis fundavimus, construximus, et in perpetuum ordinavimus in puram et perpetuam eleemosynam unam domum et monasterium nigrarum monialium ordinis sancti Benedicti in honore Jesu Christi ac beatæ Mariæ virginis pro animalibus progenitorum nostrorum et omnium Christianorum, prout situatur juxta aquam vocatam Croglyn in comitatu Cumbriæ. Etiam dedimus et concessimus monialibus ibidem duas acras terræ super quas prædicta domus et monasterium situantur; et etiam dedimus et concessimus eisdem monialibus tres carucatas terræ et decem acras prati cum omnimodis communibus, boscis et vastis eisdem tribus carucatis terræ quevis modo pertinentibus, jacentibus juxta monasterium prædictum.

Etiam dedimus et concessimus eisdem monialibus et successoribus suis in perpetuum ducentas et sexdecem acras terræ existentes infra forestam nostram de Ingelmode, jacentes ex parte boreali ejusdem aquæ Tarnenadelyn cum omnibus boscis proficuis et commoditatibus super easdem existentibus sive unquam postmodum crescentibus. Etiam concessimus eisdem monialibus communia pasturæ cum omnibus animalibus suis pro se et suis ibidem tenentibus per totam forestam nostram de Ingelmode, capiendo ibidem sufficientem mœrenium: pro omnibus suis ædificiis quocumque et quotienscunque necesse fuerit, per deliberationem forestariorum nostrorum, sive eorum unius ibidem existentium. Et etiam concessimus et confirmavimus eisdem monialibus et successoribus suis quemdam annuam redditum xl sol, annuatim percipiendum in perpetuum de tenementis nostris in villa nostra de Barlile, solvendorum eisdem monialibus et successoribus suis per manus custodis nostri villæ de Barlile prædictæ ad festa Pentecostes et sancti Martini in hieme per æquales portiones. Et etiam concedimus pro nobis et hæredibus nostris quod prædictæ moniales tenentes et sui servientes liberi sint de tol-neto pacando per totum regnum nostrum Angliæ pro aliquibus bestiis sive rebus quibuscunque per eas sive eorum aliquem tenentem seu servientem in posterum emendis. Et etiam concedimus et confirmavimus quod monasterium et domus prædicta cum prædictis tribus carucatis, duabus acris terræ, cum decem acris prati, in omnibus libera sint et habeant omnes libertates suas simili modo sicut conceditur nostro monasterio de Westminster, absque vexatione molestatione sive aliqua inquietatione, seu læsione aliquorum vicecomitum, exactorum, ballivorum sive aliquorum ministrorum seu ligeorum nostrorum quorumcunque. Et etiam concedimus eisdem monialibus communia pasturæ cum animalibus suis infra villam et communia de Aynltaplyth cum liberis introitu et exitu. Necnon concedimus

quod prædictæ moniales liberæ sint per totam terram suam pro quibuscunque tenentibus et liberam habeant warennam tam pro lectis curiarum nostrarum quam in aquis, boscis, terris, planis, seu metis suis eidem monasterio spectantibus seu quovis modo pertinentibus. Habenda, tenenda et occupanda omnia et singula prædicta recitata præfatis monialibus et successoribus suis in perpetuum de nobis et hæredibus nostris in puram et perpetuam eleemosynam spontanea ita voluntate et concessione. As hert may it thynk or ygh may it le. In cuius rei testimonium has litteras nostras fieri fecimus patentes. Teste meipso apud Westm. sexto die mensis Januarii, anno regni nostri secundo.

XVII.

Charta de prima fundatione abbatiæ de Salebi.
(*Monastic. Anglic. 1, 371.*)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris, Filii, et Spiritus sancti. Amen.

WILLELMUS fortissimus imo potentissimus rex omnium regum illorum a quibus eo tempore sceptrum regalia sub divo gubernantur, maximum imperium Anglicæ terræ regens, quod permissione atque voluntate Dei primum signis, mirabilibusque prodigiis ac deinde magnis viribus bellisque debellando Anglos, tandem acquisitum gubernans, viris tam ecclesiasticis quam suis comitibus, baronibusque atque ministris omnibus salutem.

Divina providente Dei misericordia et mea bonitate divina clementia inspirata, devote postulanti Benedicto abbati devotissimo, cœnobium in honore Domini nostri Jesu Christi et beatissimæ ejus genitricis et virginis Mariæ et sancti Germani Antiodorensis episcopi in Salebia fundare concessi. In quo fundamine conieci et regali libertate posui et dedi, de propria mea mensa ipsam Salebiam, videlicet, unam carucatam de terra Suaith et sex bovatas de Flarlep et Rodelisse et dimidiam carucatam terræ in Bratone et unam piscariam in Whitegift et terras a Thoma archiepiscopo eidem ecclesiæ datas, videlicet Fristunam et Salebiam minorem tam secundum vivam vocem quam juxta brevis ejus tenorem.

Eodem modo Crull, scilicet una Hundreda quæ jacet in vicecomitatu Lincolnensi et Stanford, quæ est in vicecomitatu Hamptoniæ, quas dederunt Gaufridus de la Wirchi et Wido de Rainecourt, confirmavi et dando concessi et cuncta cum his undecunque tam in terris et possessionibus quam in aliis oblationibus quæ instinctu sancti Spiritus a devotis benefactoribus offerri et quaquaversum jure, prece et pretium acquiri possint sub regali munere, ab omni exactione et molestia et vexatione solute et quiete et libere, prout decet eleemosynam regiam et propriam abbatiam interminabili et perpetua pace tenere et curiam suam cum Sacca et Socca, Tol et theom et Infangenethele et cum omnibus consuetudinibus, quas meliores habet ecclesia sancti Petri Eboracensis habere et perpetuo possidere. Ad testimo-

num et ad confirmationem nuper eleemosynæ donationis, pro salute animæ meæ et tam præcedentium meorum quam subsequentium, data charta hæc et confirmata apud Lundoniam, in præsentia istorum, scilicet, Odonis Bajocensis episcopi, Edwardi de Salesbiria, Hugonis de Portu, Hugonis de Monteforti, Roberti de Olley, Richardi filii comitis Gilberti, Baldwini fratris ejus, Remigii episcopi, Radulphi Taleboys, Roberti de Tany, Gaufridi de la Wirchi et totius curiæ regis.

XVIII.

Pro ecclesia SS. apostolorum Petri et Pauli.

(*Ibid., pag. 380.*)

Sanctorum Patrum monemur exemplo possessiones quas nostris temporibus sanctæ Ecclesiæ a fidelibus collatas noverimus, litterarum memoriæ diligenter assignare, tum propter conferentium utilitatem quoniam eorum exemplo posteri ad bene agendum provocantur, tum propter malignorum perversitatem qui ad diripiendas possessiones ecclesiasticas toto conamine inhiare noscuntur. Nos itaque, majorum imitantes industriam, posteriorum notitiæ scribendo transmittere curavimus quoddam pietatis opus quod venerabilis comes Rogerius et devota ejus conjux, Adelaisia nomine, nostra ætate Deo obtulerunt. Erat in suburbio civitatis Seropesbery parva satis ecclesia in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli constructa, cujus situs ad collocanda servorum Dei habitacula congruus videbatur. Comes ergo fretus licentia et auctoritate regis Willelmi et Cantuariensis archiepiscopi Lanfranci, necnon et Cestrensis episcopi Petri, ad cujus dioccesim isdem pertinebat locus, monachos illos pro sua suorumque salute Domino exoratos aggregavit anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo septimo. Quibus ad victus subsidia ipse et veneranda ejus uxor possessiones subscriptas in perpetuum donaverunt. In primis scilicet vicum unum eidem ecclesiæ contiguum cum tribus molendinis cunctisque redditibus ad eum pertinentibus, qui vicus Anglice dicitur Bifosieta, quod Latine significat *ante portam*. Deinde contulerunt eis quasdam ecclesias cum universis possessionibus ad eas pertinentibus quas hic nominatim expressimus. Ecclesiam scilicet sancti Gregorii de Damerfeld, cujus hæc sunt possessiones: Estleia, Nordleia, alias Estleia Crofta, Halchtonia, Chinsetleia, Harpofosd, Billingsleia, Nicutona, Tugalost, Fertecota, Westona. Ecclesiam quoque de Stotesdona, cujus possessiones istæ sunt; Dodelmutha, Hinetona et Prestecota. Ecclesiam etiam de Dodeleberia cujus possessio est Spertforsd et dimidia hida terræ in Corstona. Ecclesiam quoque de Edmondou et illam de Toengia et illam de Donintona et illam de Welintona et illam de Werecordina et illam de Ercalom et illam de Hodeneth et illam de Conedouera et illam de Nessa et illam de Ballecherch; cujus possessiones sunt Prestecota, Noveleia et Bageleia. Cum his omnibus dederunt comes et comitissa eidem cœnobio

tres villas cum omnibus appendiciis earum, Eitonam videlicet, Eiminstriam et Burtonam. Theoloneumque de lignis quæ per orientalem portam in civitatem deferuntur concesserunt monachis. Præceperunt etiam ut in festivitate sancti Petri in Kalendis Augusti totius provincie populus in eodem loco ad nudinas tribus diebus per singulos annos conveniret et monachi theoloneum totumque proficuum inde haberent. Postea concessit comes ut barones vel milites sui quicumque vellent, de terris et facultatibus suis eidem loco largirentur absque ulla sui vel suorum licentia; ita ut de peracta elemosyna nullum sibi ulterius servitium facerent vel dantes vel recipientes, totam quippe terram monachorum a geldo militum in perpetuum liberam esse statuit et a geldo etiam communi, nisi ipse de dominio suo illud daret. Hæc autem comitis pia munificentia omnibus audientibus valde placuit, eosque ad amorem loci illius quamplurimum incitavit. Tunc Warinus vicecomes dedit ipsis monachis duas hidas terræ in villa quæ dicitur Tugafost et decimam de Opetona et ecclesiam de Biritona cum decima ejusdem villæ. Rainaldus frater ipsius Warini dedit eis villam quæ dicitur Lega. Girardus de Tornaco Bertonam. Goffridus dimidiam hidam in Herleia. Otto miles Hordleiam. Hæc omnia venerabilis comes Rogerius cum filiis suis Hugone scilicet, Roberto, Rogero et Arnulpho, concessit atque firmavit. Testesque fuerunt Herbertus archidiaconus, Godebaldus et Oilerius sacerdotes, Warinus vicecomes, Robertus filius Teobaldi, Rogerius Corbeth, Robertus pincerna et multi alii. Locus vero in quo cænobium ipsum constructum erat de hæreditate cujusdam militis Siwardi nomine fuit. Et quia volebat piissimus comes quod aliqua in posterum calumnia monachis inde emergeret, mutuo dedit eidem Siwardo villam nomine Longafeld. Postmodum vero cum fraternitatem monachorum reciperet, concessit quod eadem villa quam a comite acceperat, post suum obitum in eorum dominio deveniret. Testibus Godebaldo, Richardo de Belmesio et Richardo de monte Waroldi. Hæc omnia ego Willelmus rex Anglorum concessi et sigillo meo corroboravi.

XIX.

*Pro ecclesia S. Mariæ Eboracensi.
(Monastic. Anglic., I, 397.)*

WILLELMUS rex Angliæ archiepiscopo T. Eboraci et justitiariis, vicecomitibus et omnibus baronibus et fidelibus suis Francis et Anglis de Ebosacilcire et de Carleoli salutem.

Sciatis me concessisse et confirmasse Deo et ecclesie sanctæ Mariæ Eboraci et abbati Richardo et monachis ibidem Deo servientibus cellam sancti Constantini cum manerio de Wedderhale et cum capella de Warwic et cum exclusagio et stagno et piscaria et molendino de Wedderhale quod est fixum et firmatum in terra de Coskeby, quas quidem terras habuerunt de dono Ranulphi Meschine,

A comitis Cumbriæ, in puram et perpetuam elemosynam. Et confirmo eis ex dono meo totam pasturam inter Edon et regiam viam quæ ducit de Carleoli ad Appelby, et a Wedderhale usque ad Dsibeke. Quapropter prohibeo ut nulli alii perturbent nec violent hanc nostram confirmationem sive donationem prædictis monachis factam. Testibus his, uxore mea Lucia et Henrico fratre meo et Otero et Huddredo militibus et Enesaut Muserde cum aliis.

XX.

*Pro cænobio S. Dionysii in Francia.
(Ibid., pag. 347.)*

WILLELMUS rex Anglorum, comes Northmannorum atque Cenomannensium, Christi fidelibus ubique gentium. Miserator et misericors Deus patiens et multum misericors, inter cætera suæ miserationis præcepta, cum universa quæ possidet homo ultra quam dici potest compendiosa sint ad comparationem beatitudinis æternæ, præcepit nobis ex his quæ jure possidemus indeficientes thesauros thesaurizare, dicens: *Thesaurizate vobis in celo ubi nec arugo nec tinea exterminant.* Cujus præcepti amore stimulati, ego et collateralis mea Mathildis, cum prudenti consilio procerum nostrorum, pro salute animæ nostræ omniumque liberorum nostrorum ecclesiam de Derherst sitam in territorio et comitatu civitatis Glocestriæ sancto Dionysio, cujus prærogativa apostolatu Gallus populus congratulatur, cum omnibus inibi appendiciis conferimus, sicut fideli nostro Baldwino, ejusdem sancti monacho illustris antecessor noster rex Edwardus suis propriis usibus dedit, priusquam abbatiam sancti Edmundi, cui nunc præest, ab eodem susciperet et sicuti nos postmodum adepto regno ipsi concessimus. Sit autem hæc cum omnibus quæ ad ipsam pertinere dignoscuntur libera ab omni negotio. Roboramus etiam hoc privilegio donum quod prænominatus rex eidem sancto pro nanciscenda mercede æterna contulit, videlicet Teyntuna cum omnibus ad se pertinentibus; sancientes eam liberam sicut et hanc quam ipsi tribuimus, quatenus nos et soboles nostra ipsius sancti precibus sociorumque ejus Rustici et Eleuterii adspici mereamur D prosperum præsentis vitæ statum et æternæ stationis portum. Si quis autem ex hac nostra donatione quippiam dirimerit, cujuscunque potestatis sit, ex auctoritate Dei omnipotentis cum Dathan et Abiron similem sortiatur portionem, nisi respiciens satisfactionem et emendationem sacro fratribusque loci ipsius attitulis exhibuerit. Anno Dominicæ incarnationis 1069, regni vero Willelmi regis I in secunda die Paschæ hoc privilegium firmatum est in monasterio sancti Swithuni apud civitatem Winestre cum celebraretur missa, his testibus consentientibus: Ego Willelmus rex hanc nostram donationem et corroborationem signo † agiæ crucis muniri. Ego Mathildis, regina ejusdem regis, hoc mihi placere professus sum Ego Richardus regis filius patris et

matris Joannem libentissime annui. Ego Stigandus A
 ecclesie Cantuariensis archiepiscopus confirmavi.
 Ego Aldredus Eboracensis archiepiscopus confir-
 mavi. Ego Willelmus episcopus Londonie confir-
 mavi. Ego Aielricus episcopus. Ego Hermannus
 episcopus. Ego Gilo episcopus. Ego Linricus episco-
 pus. Ego Odo episcopus, frater regis. Ego Gosfridus
 episcopus I Landavensis. Ego Baldwinus Ebroicensis
 episcopus. Ego Ernaldus Cenomannensis episcopus.
 Ego Robertus comes, regis frater, cum benevolentia
 consensi. Ego Willelmus comes, filius Osberni.
 Ego Robertus comes Augensis castri. Ego Radulfus
 comes. Ego Brien. Ego Ranulfus de Alnoo. Ego
 Henricus Ferrariensis. Ego Hugo de Monteforti. Ego
 Richardus filius Gisleberti comitis. Ego Rogerus de
 Juri. Ego Haimo regis dapifer. Ego Robertus frater
 hujus Haimonis.

XXI.

*Charta regis Willelmi Conquestoris de fundatione
 abbatiæ S. Stephani de Cadomo in Northmanniæ
 ducatu.*

(*Monasticon Anglic.*, II, pag. 956.)

Quisquis Deo, seu pro Deo aliquid præstat, non
 ipsum a se alienat sed potius in futurum, cum spe
 vitæ æternæ, multiplicandum conservat. Hoc agit
 pia creatoris largitas, et larga ejus erga nos pietas;
 qui, cum honorum nostrorum non egeat (*suus enim
 est orbis terræ, et plenitudo ejus*), honorari tamen de
 nostra substantia, immolarique sibi sacrificium lau-
 dis pro nostra salute desiderat. Hortatur nos ut ei
 serviamus, tribuit quod pro collatis beneficiis suis
 ei retribuamus. Quod tamen misericors pater, quasi
 alienum suscipit, quasi nostrum rependit, in hoc
 sæculo peccata remittens, in futuro centuplum ac-
 cepturus, seipsum et regnum cæleste promittens.
 Qua spe ductus, ego Willelmus Anglorum rex,
 Northmannorum et Cenomannorum princeps, cæno-
 bium in honorem Dei, et beatissimi protomartyris
 Stephani, intra burgum quem vulgari nomine vo-
 cant Cadomum, pro salute animæ meæ, uxoris,
 filiorum et parentum meorum disposui construendum.
 Cui loco, divinæ religionis cultura aliquando
 propter inopiam desit, hoc modo ipsi in posterum
 mea sollicitudo prospexit. Trado igitur præfato
 cænobio villas juris mei, Lensium, Ros, Alaman-
 niam, Pontem-Dinæ, Cathburgum, cum colonis et
 conditionariis (etc.). Terram quoque quam habuit
 Hugo de Rosal in Gramivilla, silvam de Waloper-
 tuso et de Tortavalle et de Fologia et de Casneto,
 cum aquis et terris, seu omnibus ad eas pertinenti-
 bus. Concedo etiam totum alodium quod tenent
 Osmundus Aculeius et Richardus et Rogerus in
 territorio Calvi montis super Dinam, et etiam totum
 illud quod tenent quicumque alodarii infra leucam
 pontis Dinæ.

In terra Anglorum in comitatu de Defensire,
 manerium do, quod vocatur Rostham. In comitatu
 de Dorseta duo maneria; unum quod vocatur Fran-
 tonia, et aliud quod vocatur Bencumbe. In comitatu
 de Sumerseta, in territorio Crux, decem hidas

terre et ecclesiam, cum omni decima ejusdem ter-
 ritorii. In comitatu de Wiltesira ecclesiam de Co-
 tham cum omni terra et decima ad eam pertinente.
 Concedo quoque in comitatu Dostfole manerium
 quod vocatur Welles, quod dedit prædicto cænobio
 Will. de Scocris, cum ecclesia de Northona et
 terra, cum decima eidem ecclesie pertinente in
 Essexæ.

Item concedo in comitatu Essexæ maneriolum,
 quod vocatur Panfella (*Paunfeld, cella de Cadomo*),
 et in London quamdam terram, quæ fuit Leuzech,
 sitam prope ecclesiam sancti Petri, quietam de
 Gelth et de Scoth et de omni alia consuetudine,
 quam dedit Waleranus filius Ranulfi, cum decima
 totius terræ suæ, quam habet in Anglia, tam pro
 anima sua, quam pro mea. S. † Willelmi regis.
 Signum † Mathildis reginæ. Signum Joannis † archie-
 piscopi. Signum Roberti † comitis, filii regis.
 Signum Will. † comitis, filii regis. S. Lanfranci † archie-
 piscopi. S. † Odonis Bajocensis episcopi.
 S. Hugonis † Luxoviensis episcopi. S. Gisleberti †
 Ebroicensis episcopi. S. Roberti † Sagiensis episcopi.
 S. Michaelis † Abrincensis episcopi. S. Gaufridi †
 Constantiensis episcopi. S. Roberti † comitis de
 Melent. S. Henrici † de Bellomonte. S. Hugonis †
 de Gorniaco. S. Walteri † Giffardi. S. Richardi †
 Abrincensis vicecomitis. S. Hugonis † comitis.
 S. Willelmi † comitis Ebroicensis. S. Rogeri † comi-
 tis de Montegomerico. S. Willelmi † de Bretolio.
 S. Roberti † Aucensis comitis. S. Roberti † de Be-
 lesmo. S. Hugonis † de Monteforti. S. Hugonis † de
 Grantemaisnil. S. Nigelli † de Constantino. S. Will. †
 Dunelmensis episcopi. S. Richardi † de Courcero.
 S. Will. † Crispin. S. Ingelranni † filii Hiberti. S.
 Alani † comitis. Sigillum Will. de Warena. S.
 Henrici † de Ferrariis.

XXII.

*Charta ejusdem gloriosi Willelmi regis, post dedica-
 tionem ejusdem cænobii firmata.*

(*Ibid.*, pag. 956.)

Ego WILLELMUS rex Anglorum, princeps Northmannorum et Cenomannorum, trado cænobio sancti Stephani, quod in burgo Cadomi a me constructum est, ecclesiam sancti Audoeni de Vileriis, cum tota terra quam dedit Milo mariscallus in maritaggio, cum filia sua Arphasto, in territorio Venuncii et Cadomi et Valceles. Trado etiam totam terram cum pratis Osberni Masculi. Concedo quoque totam quam de me tenet Giralduus marescallus in territorio Cadomi, tam in alodio quam in fædio. Medietate decimæ ad eandem ecclesiam pertinente, quam dedit jam dicto cænobio Radulfus presbyter, ut monachus fieret, concedente Hugone de Grantemaisnil, de cujus fædio erat, (etc.). S. Will. regis Anglorum, ducis Northmannorum et principis Cenomannorum. S. Roberti filii regis. S. Wiell. archiepiscopi. S. Gaufridi Constansiensis episcopi. S. Roberti Srgiensis episcopi. S. Gisleberti Luxoviensis episcopi. S. Rogeri comitis: S. Roberti comitis Moretoni. S. Ro-

berti comitis de Mellent. S. Hugonis comitis. S. W. de Bretolio. S. Rogeri Bigoti. S. Richardi de Corceio. S. Roberti de Molberaco. S. Eudonis filii Huberti. S. Radulfi de Todeneio. S. Hugonis de Gorniaco. S. Henrici de Ferrariis. S. Walteri Giffardi. S. Will. Crispini.

XXIII.

Charta de donationibus baronum et nobilium Northmanniæ pro eodem cœnobio a glorioso rege Wilhelmo suscepta et confirmata.

(*Monasticon Anglic.* II, pag. 956.)

Ego Rogerus de Montegomerico fidelis domini mei W. Anglorum regis, Northmannorum et Cenomanorum principis, ob amorem Dei, ejusdem domini mei et pro salute animæ meæ, trado cœnobio quod ab eo in burgo Cadomo in honorem beati Stephani constructum est, burgum de Trum, cum silva de Alge, (etc.). Ego Rainardus, regis Willelmi camerarius, do cœnobio sancti Stephani de Cadomo super altare, una cum filio meo Corbeho, molendinium de Waimara, quod de rege teneo (etc.).

Ego Serlo de Lingeuro, homo, peccator et misericordiam Dei indigens, tradidi de jure meo, cœnobio sancti Stephani de Cadomo, ecclesiam de Bruxedello, cum tribus acris terræ et dimidia et tota recta decima de dominio meo et villanis meis, cum tertia quoque parte decimæ de militibus meis, jam dictæ villæ et de aliis parochianis, qui ad eandem ecclesiam conveniunt, pro salute mea et uxoris meæ, filiorum quoque et omnium parentum meorum, concedente hoc uxore mea et filiis meis, concedente quoque domino meo Willelmo Anglorum rege, Northmannorum et Cenomanorum principe et Willelmo camerario et Roberto de Molbrai, de quorum fœdio prædictæ villæ terram et ecclesiam teneo. Et ut hæc donatio mea firma et stabilis in perpetuum permaneat, recepi a Gisleberto, tunc temporis abbate jam dicti monasterii, ex charitate 45 libras denariorum et duas marcas argenti, et Ranulfus filius meus habuit unum bonum palefridum. De hoc vero dedi eidem abbati fidejussores, Ranulfum videlicet filium meum, Arnaldum de Tilleio, Robertum de Maisuilio, ut si aliquando quis calumniam inferret sancto Stephano et hac mea donatione, ego, vel hæres meus omnino bene acquietaret. Testes ex parte mea, qui et fidejussores et Willelmus Pictaviensis et Willelmus de Hotot. Ex parte sancti Stephani W. de Taisel, Auschitillus de Maletot et Rogerus filius ejus.

Ego Hugo de Rosel trado cœnobio sancti Stephani de Cadomo, terram quam in Grainvilla teneo de beneficio regis, eodem rege concedente, cum uxore mea et filio meo Hugone, ea conditione, ut in præsentem me recipiant abbas et monachi ad ordinem. Testes, Hugo filius meus, Radulfus de Grainvilla, Robertus de Ros et alii plures.

Has donationes, quas barones et fideles mei, pro amore meo et salute mea, abbatix meæ fecerunt, cum gratiarum actione suscipio, concedo et cum

eis hæc eadem confirmantibus, mea manu et auctoritate corroboro et confirmo. Illorum vero qui hanc chartam firmaverunt, ista sunt nomina: Willelmus rex Anglorum, princeps Northmannorum, Cenomanorum. Mathildis regina. Robertus filius regis. Will. filius regis. Henricus filius regis. Lanfrancus Cantuariensis archiepiscopus. Odo Bajocensis episcopus. Gislebertus Luxoviensis episcopus. Gaufridus Constanciensis episcopus. Michaelis Abriacensis episcopus. Gislebertus Ebroicensis episcopus. Robertus Sagiensis episcopus. Rogerus de Montegomerico comes. Robertus comes de Moratono. Willelmus comes Ebroicensis, Rogerus de Bellomonte. Robertus comes de Mellent. Robertus de Balesmo. Henricus de Bellomonte. Hugo de Monteforti. Robert. Bertrannus. W. Bertrannus. Richardus filius Turspini. Ranulfus vicecomes. Hugo comes. Eudo vicecomes. Robertus comes de Molbrai. Ingilrannus filius Ilberti. Radulf. s. filius Anseredi. W. Goir. Rainardus. Hugo filius Hugonis de Rosel. Cerlo de Lingaurio. Corballus camerarius filius Rainardi. Will. canonicus, filius Sueri. Bernardus filius Ospaci. Radulfus filius Harfred.

XXIV.

Litteræ regis Willelmi Conquestoris fidelibus suis de Carleolo et ultra Lædriam, præcipientes ut Christianitatem ab episcopo Dunelmensi recipient.

(*Monastic. Anglic.* II, 845.)

WILLELMUS, rex Angliæ, W., filio Theoderici, et omnibus fidelibus suis de Carleolo et omnibus qui manent ultra Lædriam, salutem.

Præcipio vobis ut recipientis Christianitatem de episcopo Dunelm. et de archidiacono suo, et prædicto episcopo sitis obedientes de Christianitatis legibus, sicut juste debetis obedire vestro episcopo. Et videte, sicut me diligitis, ne amplius faciatis inde aliquam molestiam ministris episcopi injuste. Testibus Roberto, filio Giroldi, etc.

XXV.

Alia charta ejusdem regis ad G. vicecomitem et barones de Caerleil.

(*Ibid.*, pag. 845.)

WILLELMUS, rex Angliæ, G. vicecom. et baronibus suis de Caerleil salutem.

Volo et præcipio ut ita intendatis de Christianitate ad archidiaconum Dunelm., sicut intendebatis tempore Will., episcopi Dunelm., etc., teste E. dapi-fero.

XXVI.

Alia charta ejusdem regis de terris de Lunt et Hogum.
(*Ibid.*)

WILLELMUS, rex Angliæ, Th. archiepiscopo et Bertramo de Verdon et baronibus suis Francis et Anglis de Cberivicleire, salutem.

Sciat me reddidisse Ranulpho episcopo Dunelm. terras illas omnes de quibus erat lis inter illum et Alanum de Perceio, et nominatim Lunt et Hogum, et quidquid pertinet Wellentone, et tu, Bertrame, saise eum inde. Testibus Will., cancellario et comite

de Mellent, et Roberto, filio Hamonis, apud Salesberiam, quarto die Theophaniæ.

XXVII.

Charta regis Willelmi, terras ad Eveshamensem abbatiæ in Warwicensi comitatu iacentes confirmans.

(*Monasticon Anglic.*, II, 852.)

WILLELMUS, rex Anglorum, W. episcopo et R. vicecomiti salutem.

Mando vobis et præcipio, quatenus Adelwinum abbatem terras ecclesiæ de Cbelham; Saltforda scilicet et Cdriceltum, et Milecotam, et Ragele, et Arwam, et Eccleshalam, et Bildeburglunth, et Craltou, et Wuthlakesford, et Dorlitone, et alias terras, quas in vicecomitatu de Warewit habet, cum magno honore et quiete tenere faciatis, ut eas habeat et teneat ad usus servorum Dei, cum mea bona pace et protectione. Et tibi præcipio, R. vicecomes, ut non consentias quod aliquis ei injustitiam de aliqua re faciat, quia consentire nolo; sed cum saca et soca et omnibus consuetudinibus plenaliter suas res teneat. Et si ei aliquis injustitiam facere præsumperit, clamet ad me abbas, et ego ei plenam rectitudinem de quibus clamaverit faciam.

XXVIII.

Charta Willelmi, ducis Northmanniæ et regis Angliæ, qua terram de Staninge et Bereministri in Angliæ abbatie Fiscannensi, in ducatu Northmanniæ, concedit.

(*Ibid.*, II, 971.)

Ego WILLELMUS, Dei miseratione patronus Northmannorum, rex etiam Anglorum, timore Dei tactus et amore, et præcavens mihi in futurum, concedo et confirmo S. et individue Trinitati et ecclesiæ Fiscannensi, omnes terras suas in Anglia, terram scilicet de Stannig et terram de Bereministri, cum omnibus omnino appendiciis terrarum, cum omnibus legibus et omnibus libertatibus, liberis consuetudinibus et quietantiis, omnibus placitis ei querelis et causis omnibus quæ sunt, vel fore possunt absque ulla inquietudine, vel diminutione cujuslibet sæcularis vel judiciariæ potestatis, sicut res ad fiscum dominicum pertinentes. Quare inviolabiliter præcipio quod prædictæ terræ cum omnibus omnino earum appendiciis et earum possessoribus liberæ sint et quietæ ab omni consuetudine terrenæ servitutis et ab omni dominatione et subjectione baronum, vel principum et omnium aliorum. Et quod abbas et monachi ecclesiæ Fiscannensis vel eorum ministri omnem regiam habeant libertatem et consuetudinem, et omnem justitiam suam de omnibus rebus et omnibus negotiis quæ in terra sua evenient vel poterunt evenire, nec aliquis, nisi per eos se inde intrumittat, quia hoc totum regale beneficium est et ab omni servitute quietum. Similiter concedo et confirmo prædictæ ecclesiæ Fiscannensi pro anima mea et omnium prædecessorum meorum, omnes terras suas in Northmannia, cum omnibus earum pertinentiis, cum omnibus dignitatibus, liberis consuetudinibus et quietantiis omnibus, quas domini

et prædecessor meus, comes Northmannorum Richardus, in elemosynam prædictæ dedit ecclesiæ quietas ab omni inquietudine vel diminutione cujuslibet sæcularis vel judiciariæ potestatis, sicut res ad fiscum dominicum pertinentes, quod non solum multorum relatione didici, sed etiam ejus litteris sigillatis. Si vero aliquis contra hanc confirmationem meam aliquid præsumperit, iram Dei omnipotentis incurrat et coactus auri libras centum ad fiscum dominicum persolvat. Hoc autem ut ratum et stabile omni tempore permaneat, assensu conjugis meæ et proles et procerum meorum regia auctoritate et crucis caractere confirmo et manibus fidelium meorum corroborandum trado. Signum Willelmi, regis Anglorum †. S. Mathildis, reginæ Anglorum. S. Willelmi comitis, filii regis. S. Roberti comitis, filii regis. S. Roberti de Bellomonte. S. Henrici de Bellomonte. S. Roberti de Montegomerico. S. Odonis, episcopi Bajocensis. S. R., comitis Moritonæ. S. Hugonis, comitis Cestriæ. S. W., abbatis Cormeliensis. S. Osmundi cancellarii. S. Rogeri de Bellomonte. S. Fulconis de Mosteriolo. S. Bernardi, filii Ospacti.

XXIX.

Charta regis Willelmi Conquestoris qua donationes ecclesiarum de Mincherte, Bridetune, Scorestan et Loncestre in Anglia monasterio Fontanensi in ducatu Northmanniæ confirmat.

(*Ibid.*, pag. 974.)

Notum sit omnibus, tam posteris quam præsentibus, quod ego WILLELMUS, Dei gratia dux Northmanniæ et rex Anglorum, pro redemptione animæ meæ et salute conjugis et filiorum meorum, Fontanellensi monasterio in honore sancti Wandregisili constructo, pro amore Guncardi capellani mei, qui ibi monachus factus est, quatuor ecclesias in Anglica terra positas concessi, cum decimis et omnibus suis custumis, sicut antecessor Guncardi eas tenuit, tempore antecessoris mei beatæ memoriæ Edwardi regis. Quarum duo Mincherte et Bridetune sunt in comitatu Wilte-scire. Quarta vero Loncestre est in comitatu Dorthause-scire. Et ut donatio rata et firmata sit, proprio signo eam auctoritavi; imprecans eis anathema et maledictionem, qui eam violaverint et eam disturbare voluerint, etc.

XXX.

Charta regis Willelmi pro xenodochio B. Petri Eboracensi.

(*Ibid.*, pag. 369.)

WILLELMUS rex Angliæ omnibus hominibus et ligiis nostris tam Francis quam Anglis, salutem.

Sciatis me dedisse et confirmasse hospitali beati Petri Eboraci illam antiquam elemosynam supra qua dictum hospitale fundatum existit; videlicet, de qualibet caruca arante in episcopo Eboraci travam unam bladi. Testibus T. archiepiscopo, Galfrido Baynard, Radulpho Paganello, et aliis.

XXXI.

Charta Willelmi Anglorum regis pro monasterio Floriacensi.

(Anno 1067.)

(DOM MARTEN., *Thesaurus Anecd.*, I, 196, ex archivis S. Audoeni.)

Quicumque hac fragili et caduca detinentur vita, oportet ut semper habeant præ oculis discussionem Dei omnipotentis, et agant dum licet, ne in ipsius iudicio inveniantur in sinistra parte cum reprobis; maxime quidem illos quos Dei providentia super alios extulit, quia quanto ditiores et sublimiores sunt cæteris, tanto ad bona opera exsequenda, et ad justa promptiores esse debent iudicia. Quæ omnia perpentes, et secum sedulo pertractantes, Richardus Normannorum dux, et Robertus frater ejus, pro redemptione et salute animarum suarum, et antecessorum suorum, contulerunt Deo et S. Benedicto ecclesiam S. Jacobi (*Saint-James*), quæ in confinio Normanniæ et Britanniæ sita est, cum terra et aqua eidem ecclesiæ pertinente. Circa vero eandem ecclesiam ego Willelmus successor eorum, dux Normannorum, et per Dei misericordiam Anglorum rex affectus, bellis ingruentibus, ob meæ terræ defensionem, cum locus magis idoneus ad id videretur, castellum extruxi. Quo facto, multa illi quæ ibi non pertinebant attribui, videlicet landam, cum stagno et teloneo, et mercatum de cruce; pro quo Radulfo abbati, et monachis de S. Michaelæ commutationem et cambium dedi, et nundinas duas, et pedaticum. Tria stagna construxi, et homines iustos, qui ibi pro sua voluntate manebant, stabiles esse feci. Videntes autem monachi S. Benedicti, per me, Deo juvante, melioratum, adierunt meam præsentiam communi consilio capituli S. Benedicti Hugo abbas et cæteri complures, orantes et humiliter deprecantes, ut medietatem illorum quæ loco supradicto addideram, illis donarem, eo pacto, ut et ipsi me in medietatem suorum colligerent, excepta ecclesia, et ad eandem ecclesiam pertinentibus, quæ ipsius erant et sunt. Ego vero petitioni eorum libenter acquievi. Distinctio autem eorum inter nos talis fuit, quod medietatem totius castri, scilicet ex molendinis, ex furnis, ex teloneis, ex pedaticis, ex nundinis, ex mercatis, ex omnibus justitiis, sive ex omnibus redditibus et consuetudinibus, quæ ex ipso castro, vel ex adjacentiis ejus accipiuntur, et de omnibus ad hæc pertinentibus, quæ ibi meliorabuntur, medietatem mihi retinui, et medietatem illis dedi: ita ut ab hac die, et deinceps, perpetuo in jure et dominatione sit S. Benedicti et fratrum Floriacensis cœnobii. De stagnis vero tribus quæ ibi feci, piscationem superioris mihi retinui; piscationem medii stagni totam illis concessi, piscationem vero tertii, mihi dimidiam servavi, et dimidiam illis dedi.

(13) Quoad tempus confectionis istius chartæ, videtur fuisse circa annum Domini 1085, nam Matth. Paris. De gestis regis Willelmi sub hoc anno locutus, ait: « Rex Willelmus paulo ante Remigio, Fiscanni monacho dederat Dorkeestriæ præsula-

A De ministris vero hoc decrevimus, ut ministri S. Benedicti mihi fidelitatem faciant, et mei ministri fidelitatem faciant S. Benedicto et monachis.

Et quoniam pro hoc facto magis quærebam et desiderabam remunerationem animæ quam corporis, hoc mihi sponderunt, et hoc ab eis munus exegi, ut unaquaque hebdomada, pro salute et incolumitate mea, et uxoris meæ, et filiorum meorum, et pro remedio animarum prædecessorum et successorum meorum missam unam celebrent, et unum monachum, vitæ meæ loco, in monasterio S. Benedicti habeant, et semper unum pauperem pascant. Oraciones quoque et elemosynas et beneficia in vita et post obitum mihi polliciti sunt et pacti, non solum in monasterio S. Benedicti, sed et in cœnobiis Floriacensibus; hoc mihi concesserunt communi consilio abbas et omnes monachi. Et ut hoc firmum atque indivulsum permaneat, signo annotationis meæ subterfirmavi, uxoris quoque et filiorum ad stipulationem firmavi, etc

Signum W. regis Anglorum, et Normannorum ducis †. S. Roberti filii sui, Normannorum comitis †. S. Mathildis conjugis suæ †. S. Ricardi filii sui †. S. Hugonis de Gornaio †. S. Giraldi de Novomercato †. S. Stigandi dapiferi †. S. Henrici de Ferriis †. S. Rad. de Redon †. S. Gilberti de Mananoth †. S. Rainaldi junioris capellani †. S. Hilgeri.

Actum publice apud Rodolium supra Andenam fluvium (*le Bee d'Andène*), mense Aprili, anno ab incarnatione Domini 1066, regnante rege Philippo anno nono.

XXXII.

Charta regis Anglorum Willelmi I qua secernit placita ecclesiastica a causis civilibus (13).

(MANSI, *Concil.* t. XX, col. 605, ex cod. ms. penes dec. et cap., eccl. Cathed. S. Pauli Londoniensis.)

WILLELMUS, Dei gratia rex Anglorum, R. BARNARDO, et G. de MAGNAVILLA, et P. de VALOINES, cæterisque meis fidelibus de Essex et Hertfordschire et de Middlesex, salutem.

Sciatis vos omnes et cæteri mei fideles, qui in Anglia manent, quod episcopales leges, quæ non bene, nec secundum sanctorum canonum præcepta, usque ad mea tempora in regno Anglorum fuerunt, communi consilio, et concilio archiepiscoporum, et episcoporum, et abbatum, et omnium principum regni mei, emendandas judicavi. Propterea mando, et regia auctoritate præcipio, ut nullus episcopus, vel archidiaconus, de legibus episcopalibus amplius in Hundret placita teneant; nec causam, quæ ad regimen animarum pertinet, ad iudicium sæcularium hominum adducant; sed quicumque secundum episcopales leges, de quacunque causa vel culpa interpellatus fuerit, ad locum quem ad hoc episcopus elegerit et nominaverit, veniat; ibique de causa vel culpa sua respondeat, et non secun-

rum; sed Remigius anno 1085 ad Lincolniam episcopatum transtulit, ibique condidit ecclesiam in summitate montis. Et hæc charta est inter privilegia episc. Lincol. postquam translatus esset episcopatus.

dum Hundret, sed secundum canones et episcopales leges, et rectum Deo et episcopo suo faciat. Si vero aliquis, per superbiam elatus, ad justitiam episcopalem venire contempserit, et noluerit, vocetur semel, et secundo, et tertio: quod si nec sic ad emendationem venerit, excommunicetur; et si opus fuerit ad hoc vindicandum, fortitudo et justitia regis vel vicecomitis adhibeatur: Ille autem qui vocatus ad justitiam episcopi venire noluerit, pro unaquaque vocatione legem episcopalem emendabit. Hoc etiam defendo, et mea auctoritate interdicto, ne ullus vicecomes aut præpositus, seu minister regis, nec aliquis laicus homo, de legibus quæ ad episcopum pertinent, se intromittat; nec aliquis laicus homo alium hominem sine justitia episcopi ad judicium adducat: Judicium vero in nullo loco portetur, nisi in episcopali sede, aut in illo loco quem episcopus ad hoc construxerit.

XXXIII.

Charta Willelmi Anglorum regis pro monasterio S. Richarii.

(Ex *Spicilegio* d'ACHÉRY, IV, 574.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, GUILLELMUS, gratia Dei Normannorum dux, omnibus catholicæ Ecclesiæ filiis, quibus est cura animæ et corporis.

Cupimus notum fieri omni futuræ posteritati quomodo ecclesiam Scamelli-Villæ pro salute animæ meæ S. Richario perpetuo habendam firmaverim censura auctoritatis nostræ. Cum calumniaretur ab abbatissa Villaris monasterii, et ab abbate fuissem conventus monasterii S. Richarii, Gervino nomine, causam hujus negotii ipso eodem coram primatibus curiæ meæ explicante, sibi jure competere antecessorum meorum donatione, judicio eorum decernente, tali tenore reddidi, data insuper credulitatis gratia mea fide ut deinceps sub mea advocacione liberam teneret sicut acceperat a meo avo et patre. Adver-

teram enim illorum qui causam noverant, narratione suggerente præbendarium pro hoc beneficio in memoriam nostri debite illis interesse. Unde ne nostra confirmatio alicujus futurorum temeritate cassaretur, et nos meritum amitteremus, hujus testamenti litteras conscribere fecimus. Actum hoc anno Dominicæ incarnationis 1047, apud Argentulum in Kal. Novembris. Hujus rei testes sunt idonei, Storinstingus, Richardus filius ejus; Yvo de Belismo; Arnulfus nepos ejus, Rodulfus Taxo.

XXXIV.

Charta Willelmi Anglorum regis pro Majori monasterio S. Martini.

(BALUZ., *Miscel.* VII, 227.)

Omnibus hoc notum fieri volumus qui futuris id sunt audituri temporibus, quod ego Willelmus gratia Dei Normannorum comes, pro remedio animæ meæ parentumque meorum, patris maxime et matris meæ, nec non etiam uxoris meæ hæredumque meorum, concedo jure perpetuo Deo et sancto Martino, monachis scilicet qui apud Majus monasterium sub Alberto abbate Deo deservunt, per annos singulos linguam integram balænx unius, sive etiam successoribus eorum abbatibus et monachis qui in monasterio illo Dei servitio militaturi sunt, in comitatu Constantino, apud villam Valongiam, sub præsentia testium quorum inferius subscripta sunt nomina. Quicumque vero eleemosynam hanc vel meis, vel hæredum meorum temporibus subtrahere sancto Martino voluerit, et ipse excommunicetur, et nullum habeat ejus conatus effectum, ut, dum stabilis fuerit eleemosyna mea, perpetua etiam fiat in monasterio illo memoria mea.

S. Willelmi comitis. S. Nielli vicecomitis. S. Mainonis de Filgeriis. S. Richardi filii Torentini. S. Radulfi Taxonis. S. Giraldi seneschalchi. S. Rotberti filii Georgii. S. Hugonis Britonis. S. Tetbaldi filii Bernerii. S. Rotgerii de monte Gomerici.

ANNO DOMINI MLXXXVIII

DURANDUS

ABBAS TROARNENSIS.

NOTITIA HISTORICA.

(GALLAND., *Veterum Patrum Bibliotheca*, t. XIV, Proleg. p. ix.)

Durandus ab infantia Fiscamnensis monachus, ordinis S. Benedicti, mox primus Troarnensis abbas, in monasterio diocesis Bajocensis recens fundato a Rogerio comite Montgouericensi, coætaneus fuit Fulberti Carnotensis, quem *sui temporis episcopum* appellat, quemque obiisse constat anno Christi 1028. Librum scripsit De corpore et sanguine Domini contra Berengarium, quem in novem partes distribuit, exaratum, ut creditur, anno 1060. Obiit satis plenus dierum anno 1088.

Testimonia Orderici Vitalis lib. vii Histor. eccles. ad an. 1087, pag. 658.

In electione personarum vitæ meritum (*verba sunt Guillelmi Conquestoris in extremis positi*) et sapientiæ doctrinam investigavi et, quantum in me fuit, omnium dignissimo Ecclesiæ regimen commendavi. Hoc nimirum probari potest veraciter in Lanfranco Cantuariensium archipræsule, hoc in Anselmo Beccensium abbate, hoc in Geberto Fontanellensi, et Durando Troarnense, et in aliis multis regni mei doctoribus,